

Civilarbejdspligtiges husarrest henhører under domstolene, jf. grdl. § 71, stk. 6.

Idømmelse af husarrest som disciplinærstraf i medfør af § 7 i lov nr. 187 af 20. maj 1933 som ændret ved lov nr. 145 af 23. april 1952 overfor civilarbejdspligtige på grund af forsømmelse eller andet slet forhold fandtes at måtte anses som en frihedsberøvelse, hvis lovlighed kan prøves af domstolene, jfr.

<347>

grundlovens § 71, stk. 6.[1]

H. D. 20. marts 1959 i sag II 22/1959

Civilarbejdspligtig Anker Finn Bekker (hrs. Hjejle efter ordre)
mod
Indenrigsministeriet (kammeradv. v/ hrs. Schmith).

Kjellerup rets dom 15. august 1958.

Sagsøgeren under denne sag, Anker Finn Bekker, der er født den 23. juli 1933, er i henhold til lov nr. 187 af 20. maj 1933 indkaldt til aftjening af værnepligt ved udførelse af civilt arbejde i Kompedallejren. Hans tjenestetid udløber den 1. marts 1959.

Sagsøgeren blev af lejrledelsen ikendt en disciplinærstraf af husarrest og fik pålæg om at møde til afsoning den 19. maj d. å. kl. 18.

Under angivende af, at sagsøgeren mødte for sent, nemlig kl. 18,40, ikendte lejrledelsen den 21. s. m. sagsøgeren en ny disciplinærstraf af husarrest i 5 dage.

Denne afgørelse appellerede sagsøgeren til sagsøgte, Indenrigsministeriet, som den 23. juni d. å. stadfæstede lejrledelsens afgørelse.

I skrivelse af 30. s. m. fremsatte sagsøgeren anmodning om, at Indenrigsministeriets afgørelse måtte blive prøvet af domstolene i henhold til reglerne i retsplejelovens kapitel 43 a, og med skrivelse af 8. juli d. å. fremsendte ministeriet sagen til nærværende ret med bemærkning, at afsoningen af straffen er udsat, indtil rettens afgørelse foreligger.

Ved sagens foretagelse i retten har sagsøgeren gjort gældende, at han på grund af tjeneste i lejrens køkken ikke kunne møde rettidigt til afsoning, og han har derfor påstået straffen ophævet som en ulovlig frihedsberøvelse.

Sagsøgte, Indenrigsministeriet, har principalt påstået sagen afvist under påberøvelse af, at der ikke er hjemmel til at lade de af lejrledelsen ikendte, af Indenrigsministeriet stadfæstede disciplinærstraffe undergive prøvelse i henhold til reglerne i retsplejelovens kapitel 43 a. Subsidiært har sagsøgte påstået afgørelsen stadfæstet som lovlig.

Sagsøgeren har protesteret imod sagens afvisning og påstået sagen fremmet til dom i realiteten overensstemmende med den af ham nedlagte påstand.

Efter rettens bestemmelse er sagsøgtes principale påstand om sagens afvisning forhandlet særskilt.

Ved grundlovens § 81 er der pålagt enhver våbenfør mand pligt til med sin person at bidrage til fædrelandets forsvar efter de nærmere regler, som loven foreskriver.

Denne værnepligt må antages også at omfatte pligten til at underkaste sig de til disciplinens opretholdelse givne straffebestemmelser.

Sådanne straffebestemmelser er for så vidt angår de til civilt arbejde overførte værnepligtige givet i lov nr. 187/1933 § 7 og med hjemmel heri nærmere udformet i Indenrigsministeriets reglement af 18. juli 1949, og det er i henhold hertil, at den her ommeldte straf er pålagt sagsøgeren.

Da denne straf under hensyn til det anførte ikke findes at kunne henregnes til de i retsplejelovens § 468 ommeldte frihedsberøvelser, vil spørgsmålet om dens lovlighed herefter ikke uden særlig lovhjemmel

kunne forelægges domstolene, og da sådan hjemmel ikke ses at foreligge, vil nærværende sag være at afvise. - - -

Vestre Landsrets dom 30. oktober 1958 (VI afd.).

Den indankede dom er afsagt den 15. august 1958 af retten i Kjellerup. For landsretten har appellanten påstået sagen hjemvist til underretten til fortsat behandling og pådømmelse i realiteten.

Det indstævnte ministerium har taget bekræftende til genmæle.

Appellanten har til støtte for sin påstand nærmere gjort gældende, at den pålagte disciplinærstraf er en af en administrativ myndighed anordnet frihedsberøvelse uden for strafferetsplejen, og at den som følge deraf må være underkastet den ved grundlovens § 71, stk. 6, anordnede domstolsprøvelse.

Indenrigsministeriet har yderligere anført, at det stedse har været ministeriets opfattelse, at de heromhandlede disciplinærstraffe omfattes af bestemmelse i grundlovens § 71, stk. 6, og retsplejelovens kapitel 43 a, idet de civilarbejdspligtige ellers ville være dårligere stillet end almindelige værnepligtige, for hvis vedkommende idømte arbitrære straffe kan indbringes for domstolene i overensstemmelse med de i den militære retsplejelov indeholdte regler.

I det i dommen nævnte reglement af 18. juli 1949 bestemmes i § 1, at lejrens øverste leder kan ikende de arbejdspligtige disciplinærstraffe i form af enten husarrest, d. v. s. tvungen forbliven i kvarteret uden for arbejdstiden i et fortløbende tidsrum af indtil 4 uger eller begrænset til søndage eller andre særlige fridage, eller ekstraarbejde, d. v. s. arbejde, der pålægges ud over det reglementerede arbejde, herunder husgerning o. lign. I § 6 bestemmes, at lejrens øverste leder, såfremt den arbejdspligtige nægter at udføre civilt arbejde eller gør sig skyldig i grov eller gentagen ulydighed eller i alvorlige forseelser i arbejdsforholdet, f. eks. ved at tilsidesætte de ham givne straffepålæg, foretager anmeldelse til vedkommende politimester med anmodning om, at der må blive indledt offentlig undersøgelse mod den arbejdspligtige efter reglerne i § 8 i lov nr. 187 af 20. maj 1933. Det er derhos for landsretten oplyst, at der ikke til gennemførelse af pålagte disciplinærstraffe findes andre tvangsmidler end politianmeldelse som i reglementets § 6 foreskrevet.

Foreløbig bemærkes, at disciplinærforanstaltninger af den omhandlede art ikke omtales i forarbejderne til grundlovens § 71, stk. 6, eller til lov nr. 173 af 11. juni 1954 om ændringer i lov om rettens pleje m. v.

Den ved grundlovens § 81 hjemlede værnepligt må, selv om den medfører væsentlige indskrænkninger i de værnepligtiges individuelle frihed, som lovbestemt være undtaget fra den i grundlovens § 71, stk. 6, omhandlede domstolsprøvelse, og det samme må gælde for den ved lov nr. 187 af 20. maj 1933 hjemlede civile arbejdspligt som sådan, idet denne ifølge lovens § 1 træder i stedet for værnepligten. Den aktuelle gennemførelse af værnepligten og den dermed ligestillede civile arbejdspligt må imidlertid efter sagens natur forudsætte opretholdelsen af disciplin og orden efter nærmere derom fastsatte regler, hvis efterlevelse således bliver et led i tjenestens udførelse. Herefter findes de for overtrædelse eller tilsidesættelse af sådanne regler i medfør af det for nævnte reglement pålagte disciplinærstraffe, der efter det oplyste ikke kan gennemføres mod den arbejdspligtiges vilje, ikke at kunne anses som frihedsberøvelse i den forstand, hvori dette udtryk anvendes i grundlovens § 71, stk. 6, men må sidestilles med de i den militære retsplejelovs §§ 44-48 omhandlede disciplinarmidler, der i henhold til samme lovs § 46 ikke betragtes som straf og ikke kan forlanges henvist til domstolene.

Som følge af det anførte tiltrædes det, at der ikke er fundet hjemmel til sagens indbringelse for domstolene i henhold til retsplejelovens kapitel 43 a, og dommen vil derfor være at stadfæste. - - -

Højesterets dom.

Den i denne sag af Vestre Landsret afsagte dom er med Justitsministeriets tilladelse indanket for Højesteret.

I pådømmelsen har deltaget syv dommere: Victor Hansen (retsformand), Heise, Herfelt, Lorenzen, Gjerulff, Theodor Petersen og Tamm.

For Højesteret har begge parter påstået sagen hjemvist til underretten til fortsat behandling og pådømmelse i realiteten.

Det er for Højesteret oplyst, at appellantens tjenestetid er forlænget til den 15. april 1959.

Idømmelse af husarrest som disciplinærstraf i medfør af § 7 i lov nr. 187 af 20. maj 1933 som ændret ved lov nr. 145 af 23. april 1952 overfor civilarbejdspligtige på grund af ulydighed, forsømmelse eller andet slet forhold findes at måtte anses som en frihedsberøvelse, hvis lovlighed kan prøves af domstolene, jfr. grundlovens § 71, stk. 6, og sagen vil herefter i overensstemmelse med parternes påstande være at hjemvise til underretten.

For så vidt angår sagens omkostninger for underretten og landsretten, vil landsrettens dom være at stadfæste. Med hensyn til sagens omkostninger for Højesteret vil der være at forholde som nedenfor anført.

Thi kendes for ret:

Denne sag hjemvises til underretten til behandling og pådømmelse i realiteten.

Med hensyn til sagsomkostningerne for underretten og landsretten bør landsrettens dom ved magt at stande.

Ingen af parterne, civilarbejdspligtig Anker Finn Bekker og Indenrigsministeriet, betaler sagsomkostninger for Højesteret til den anden part.

I salær for Højesteret tillægges der højesteretssagfører Hjejle 600 kr., der udredes af det offentlige.

1. Jfr. H.D.D. i U.f.R. 1956 A p. 211, 1028 og 1033, jfr. T. f. R. 1957 p. 355 ff., Erik Christensen i U.f.R. 1953 B p. 197 ff. og Trolle i Juristen 1955 p. 151 ff.